9מספר פנימי :

הכנסת העשרים וארבע

יוזמות: חברי הכנסת

_____

פ//

הצעה לתיקון חוק הבחירות לכנסת [נוסח משולב], תשכ"ט-1969 (פייק ניוז ברשימת העבירות)

תיקון חוק הבחירות לכנסת	בסעיף 126 לחוק הבחירות לכנסת [נוסח משולב], תשכ"ט-1969 –	
	(1)	אחרי סעיף קטן 6 יבוא:
		(7) המפריע למהלך הסדיר של הבחירות באמצעות פרסום או שעתוק או הפצה של אמרה או שמועה או ידיעה, באינטרנט או בכל דרך אחרת, והוא יודע, או יש לו יסוד להניח, שהן כוזבות.

דברי הסבר

הצעת חוק זו נוסחה על ידי מכון זולת לשוויון וזכויות אדם

כללי

תופעת ההפצה של חדשות כזב (המכונות "פייק ניוז") הפכה במהירות לאחד האיומים המרכזיים על המשטרים הדמוקרטיים, ועל זכויות האדם והאזרח ברחבי העולם ובמדינת ישראל. כדי להתמודד עם התופעה יש לחזק את המנגנונים הקיימים בחקיקה במדינת ישראל.

מאז ומתמיד נעשה שימוש בידיעות כוזבות על ידי גורמים שונים כדי לקדם את מטרותיהם, מחוסר אכפתיות לזולת או מתוך רצון לפגוע בו. אך בעקבות הצמיחה של

הרשתות החברתיות באינטרנט ההפצה של הידיעות הכוזבות הפכה להמונית ולמהירה באופן חסר תקדים בהיסטוריה האנושית.

כך למשל, אם בעת הג'נוסייד ברואנדה בשנת 1994 הידיעות הכוזבות ורשימות המוות עוד הוקראו ברדיו, הרי בקיץ 2017 הצבא בבורמה הפיץ ידיעות כוזבות בפייסבוק נגד קבוצת המיעוט האתני המוסלמית, הקרויה רוהינגיה, וכך הצליח לעודד קבוצות אתניות אחרות להשתתף בטיהור האתני של הרוהינגיה וגם לתמוך בו פוליטית.

דוגמאות לשימוש בידיעות כוזבות במטרה לפגוע בסדרן התקין של הבחירות במשטרים הדמוקרטיים, ראינו בשנים האחרונות בניסיונות החוזרים מצד קבוצות וגורמים המקורבים לשלטון ברוסיה להשפיע על הבחירות בארה"ב וכן להשפיע על דעת הקהל בבריטניה בשאלת העזיבה של האיחוד האירופי. במדינת ישראל ראינו כיצד נעשה שימוש בידיעות כוזבות על ידי גורמים שונים, ואף מפלגות ומנהיגים פוליטיים, כדי להשפיע על תוצאות הבחירות לכנסת.

הידיעות הכוזבות על נגיף הקורונה והסיכונים בחיסונים נגדו פוגעים במאמצים העולמיים לעצור את התפשטות הנגיף, ובכך גם מעצימים את המשברים הפוליטיים והכלכליים, מערערים משטרים דמוקרטיים ומחזקים מגמות אוטריטריות ומשטרים אוטוריטריים. בישראל הידיעות הכוזבות פגעו ביכולת של משרד הבריאות להתמודד עם מגפת הקורונה ולבלום את התפשטותה, ואף הובילו לאיומים על חייהם של עובדי מערכת הבריאות.

מכון זולת מציע תיקוני חקיקה בשישה חוקים, שנוסחו במסגרת הדוח "פייק ניוז והפגיעה בזכויות אדם: אתגרים ודרכי התמודדות". הצעות החוק נועדו כדי לעדכן ולחזק הוראות חוק קיימות ולהתאימן למאבק בתופעה של חדשות כזב, תוך התייחסות ורגישות לצורך להגן במקביל על חופש הביטוי.

ההצעות נועדו לשפר ולשדרג את הכלים החוקיים הקיימים לאכיפה כלפי המפיצים של חדשות כזב עצמם. אך ההצעות אין עוסקות באכיפה על פלטפורמות ההפצה ברשתות החברתיות, אשר ברור בעיקר אחרי הקריסה האחרונה של פייסבוק ושאר הפלטפורמות, שנדרשת לגביהן חקיקה נפרדת וחדשה, בשל המורכבות והרגישויות הקשורות לחופש הביטוי ולצנזורה על רשת האינטרנט.

ההצעות גם אינן עוסקות בהפצת ידיעות כוזבות בין אנשים פרטיים, שבה כבר עוסקות הוראות חוק איסור לשון הרע, תשכ"ה-1965 וחוק הגנת הפרטיות, תשמ"א-1981. ההצעות נועדו למלא את החסר בהתמודדות עם הפצה של ידיעות כוזבות שמשליכה על הציבור בכללותו או על חלקים מהציבור.

ההצעות ממוקדות בהיבטים של תופעת חדשות הכזב שנראים הכי דחופים בשנים האחרונות, שהתאפיינו במשבר פוליטי ובריאותי (נגיף הקורונה). הכוונה למניעת הפצת ידיעות כוזבות במטרה להפריע לקיום בחירות דמוקרטיות וחופשיות, הפצת ידיעות כוזבות שעלולות לסכן את בריאות הציבור, הפצת ידיעות כוזבות באמצעות זהות בדויה, אתרי אינטרנט שעיקר פעילותם בהפצת ידיעות כוזבות והפעילות של קבוצות שפועלות באופן מואגד או בלתי מואגד להפצת ידיעות כוזבות.

ההצעות מסדירות בחקיקה את החלטות היו"רים של ועדת הבחירות המרכזית, השופטים (בדימוס) חנן מלצר ואליקים רובינשטיין, בעניין תחולת הוראות מרכזיות בחוק הבחירות (דרכי תעמולה), תשי"ט-1959, גם על רשת האינטרנט (תב"כ 16/19 הבית היהודי ותב"כ 8/21 עו"ד שחר בן מאיר), ובכך משפרת את התאמת החוק למציאות בשנים האחרונות שבה חלק ניכר מתעמולת הבחירות מופץ באינטרנט, וכן תסדיר את הפיקוח עליה. ההצעה לא מהווה תיקון מקיף לחוק, כפי שהציעה הוועדה לבחינת חוק הבחירות בראשות הנשיאה בדימוס דורית ביניש, אלא ממוקדת בסוגיית חדשות הכזב.

הצעה לתיקון חוק הבחירות לכנסת

מוצע לתקן את הוראת סעיף 126 לחוק הבחירות לכנסת [נוסח משולב], תשכ"ט-1969, ולהוסיף ברשימת העבירות בקשר לבחירות גם פרסום והפצה של ידיעות כוזבות, באינטרנט או בכל דרך אחרת.